

آشنایی مقدماتی با طرح هدفمند سازی یارانه ها

(همراه با متن کامل قانون)

مقدمه

اقتصاد ایران ده ها سال است که از معضلات مزمنی رنج می برد و با وجود اذعان دولت های مختلف به این معضلات ، تاکنون گامی اساسی برای اصلاح ساختار اقتصادی کشور برداشته نشده است .

دولت نهم با آگاهی از مشکلات ریشه ای اقتصاد کشور ، از ماه ها پیش تدوین طرحی بنیادین برای اصلاح ساختار اقتصادی کشور را کلید زد که حاصل آن طرحی جامع تحت عنوان " طرح تحول اقتصادی " است .

بررسی های همه جانبه کارگروه تحول اقتصادی دولت حاکی از آن بود که نظام مالیاتی ، نظام گمرکی ، نظام بانکی ، چارچوب ارزش گذاری پول ملی ، بهره وری ، نظام توزیع کالا و خدمات و همچنین نظام تخصیص و توزیع یارانه ها ، صد در صد نیازمند اصلاحات ساختاری هستند تا اقتصاد کشور رونق یافته و به رشد و شکوفایی برسد .

در طرح تحول اقتصادی دولت ، برای اصلاح تمامی این بخش ها برنامه های جامعی تهیه شد و پیش از رونمایی از آن ، در معرض نقد و نظر کارشناسان ، اقتصاد دانان و صاحب نظران مختلف قرار گرفت تا در حد امکان صیقل خورده و کامل تر شود .

هدفمند کردن یارانه ها ، مهم ترین برنامه در میان برنامه های هفتگانه طرح تحول اقتصادی است که با آحاد مردم ارتباط دارد .

یارانه چیست ؟

آنچه امروزه در جامعه ما تحت عنوان یارانه از آن نام برده می شود ، در واقع عبارت است از پرداخت مستقیم یا غیر مستقیم نوعی کمک مالی ، امتیاز اقتصادی یا اعطای برتری ویژه ای به موسسات خصوصی ، خانوارها و یا واحدهای دولتی که جهت دستیابی به اهداف مورد نظر انجام می پذیرد .

از مهمترین اهدافی که دولت ها به ویژه در کشورهای در حال توسعه مانند کشور ما با پرداخت یارانه دنبال می کنند ، جلوگیری از گسترش فقر و بحران های اجتماعی تلاش برای برقراری عدالت حتی به بهای از دست رفتن بخشی از کارایی اقتصادی است .

اما دسته بندی های متعدد و تعاریف گوناگون از یارانه وجود دارد که در ادامه جهت آشنایی بیشتر به چند نمونه از این دسته بندی ها و تعاریف اشاره خواهد شد .

انواع یارانه

از نظر دسته بندی در حساب های مالی ، یارانه در دو دسته تقسیم مستقیم و غیرمستقیم طبقه بندی می شود .

الف) یارانه مستقیم :

یارانه مستقیم ، مقدار هزینه هایی است که دولت به طور کلی برای حفظ منافع اقشار با درآمد پایین جامعه برای خرید کالاها و خدمات

می پردازد. این نوع هزینه کرد عمدتاً دریافت کنندگان کامل مشخص و برخوردار از شخصیت حقوقی دارد؛ موسسات و شرکت های تولید کننده و ارائه دهنده کالاها و خدمات زیربنایی که تولید و ارائه خدمتشان در جهت منافع عمومی ، سبب زیان مالی آنها می شود ، از این دسته اند . همانند شرکت های تولید کننده آب و برق و شرکت های ارائه دهنده خدمات حمل و نقل عمومی . یارانه مستقیم خود به دو نوع یارانه تولیدی و یارانه مصرفی تقسیم می شود .

ب) یارانه غیر مستقیم :

یارانه غیر مستقیم ، یارانه ای است که بابت ثابت نگاه داشتن قیمت مصرف کننده یا تضمین قیمت تولید کننده اختصاص می یابد. این نوع یارانه جنبه کالایی دارد و گیرندگان آن متعدد هستند.

همچنین یارانه ها از منظر مرحله ای که کالا و خدمت مشمول یارانه می شود به سه دسته تقسیم می شوند؛ یارانه تولیدی، یارانه مصرفی و یارانه خدماتی.

۱) یارانه تولیدی:

یارانه تولیدی به هر نوع مداخله دولت در اقتصاد که منجر به کاهش هزینه های تولید برای تولید کننده و یا افزایش قیمت دریافتی توسط تولیدکننده گردد، گفته می شود. به عنوان مثال ، کمک های دولت به صنایع و کشاورزان از این دسته است .

۲) یارانه مصرفی :

یارانه مصرفی هم مانند یارانه تولیدی ، به هر نوع تاثیر دولت که باعث شود مصرف کننده قیمتی کمتر از قیمت بازار را پرداخت نماید اطلاق می شود .

۳) یارانه خدماتی :

یارانه خدماتی عبارت است از برخی کمک های دولت به موسسات و شرکت های خدمات عمومی که خدمات خود را با قیمتی کمتر از هزینه تمام شده به مصرف کنندگان عرضه می نمایند . به بیان دیگر ، یارانه خدماتی یارانه ای است که دولت به منظور کاهش برخی از هزینه های خدماتی برای مصرف کنندگان ، به پاره ای از خدمات عمومی پرداخت می کند . این قبیل خدمات بیشتر در برگیرنده خدمات عمومی شهری است .

یارانه ها براساس اینکه در قانون بودجه کشور به طور مشخص ذکر شده یا به طور ضمنی لحاظ می شوند به دو دسته آشکار (مثل یارانه آرد و کالاهای اساسی که با کالابریگ توزیع می شوند) و پنهان (مثل یارانه سوخت و مابه التفاوت نرخ ارز) تقسیم می شوند .

و بالاخره از این نظر که چگونه در جامعه توزیع می شوند به سه گروه یارانه باز (مثل یارانه بنزین قبل از سهمیه بندی که بدون محدودیت ، به میزان متفاوت و بسته به اینکه که هر کس چه مقدار مصرف کند در اختیار همه قرار می گرفت) ، یارانه سرانه (مثل یارانه کالاهای کالا برگی که به شکل محدود و مشخص و به طور مساوی و برابر در میان همه افراد جامعه توزیع می شود) و

یارانه هدفمند (مثل یارانه به شکل بن ها و کالا برگی هایی که به گروه های مشخصی از افراد جامعه مانند کارگران ، کارمندان ، از کارافتادگان و مستمری بگیران پرداخت می شود) تقسیم می شود .

یارانه دولتی چیست و چرا دولت ها یارانه پرداخت می کنند ؟

یارانه دولتی : مقدار تفاوت قیمت تمام شده کالا یا خدمات با قیمت تعدیل شده آن است که دولت برای حمایت از گروه هدف ، پرداخت

می نماید تا گروه هدف با توجه به دریافت های خود ، قدرت خرید و زندگی مناسب را داشته باشد . معمولاً مقدار یارانه مورد نیاز با فرمول زیر مشخص می شود :

یارانه = سطح توان خرید عمومی - قیمت تمام شده کالا یا خدمات

یارانه دولتی در واقع نوعی پرداخت دولت به منظور حمایت از مصرف کنندگان ، توزیع کنندگان ، تولید کنندگان و یا هر سه نوع می باشد؛ به این معنی که دولت یارانه را برای جبران قسمتی از قیمت کالاها و خدمات با هدف افزایش تولید به تولیدکنندگان ، افزایش کارکرد توزیع به توزیع کنندگان و افزایش قدرت خرید مصرف کننده بی درآمد یا کم درآمد ، به مصرف کنندگان می پردازد .

به طور کلی دولت ها با سه هدف عمده مبادرت به پرداخت یارانه می نمایند :

(۱) به کارگیری صحیح و به جای منابع و امکانات کمیاب کشور

(۲) ثابت نگه داشتن یا جلوگیری از نوسان زیاد قیمت ها

(۳) توزیع مناسب و عادلانه درآمدها

اما در نهایت " هدف اصلی از توزیع یارانه دولتی ، کمک به اقشار مستضعف جامعه است ؛ به این امید که همه انسان های تحت حاکمیت دولت به حداقل نیازهای اولیه زندگی که در قانون اساسی ، شرع و عرف ، حقوق اساسی و قوانین بین المللی ذکر شده ، دست یابند . "

دولت برای چه چیزهای یارانه می پردازد ؟

نمونه هایی از انواع یارانه و کمک بلاعوض دولت در اقتصاد ایران عبارتند از :

- کمک بلاعوض دولت به شرکت های دولتی و غیردولتی ، صندوق های رفاه و قرض الحسنه ، شهرداری ها ، کمیته امداد و ...
- کمک پرداختی به برخی شرکت های دولتی بابت جبران بخشی از زیان آنها
- وام های بلاعوض جهت ایجاد اشتغال
- پرداخت های مستقیم به کشاورزان (در قالب طرح شهید رجایی ، بخشی از کمک های فنی و اعتباری و ...)

- کمک دولت برای کاهش هزینه تامین منابع مالی بنگاه ها و افراد (پرداخت بخشی از کارمزد وام های بانکی و ...)
- معافیت های مالیاتی
- پرداخت دولت جهت کاهش هزینه های تولید (پرداخت یارانه به نهاده ها نظیر کود شیمیایی ، سموم آفات نباتی ، انرژی اعم از برق و سوخت ، بذر و ...)
- پرداخت بابت مابه التفاوت قیمت خرید و فروش کالاهای اساسی یارانه ای (اجناس که از طریق کالا برگ توزیع می شوند) ، یارانه بلیط مترو و اتوبوس های شهری و ...)
- پرداخت جایزه صادراتی به صادر کنندگان
- یارانه پنهان به دلیل قیمت گذاری پایین تر از قیمت های واقعی در اقتصاد داخلی (قیمت آب ، برق و ...)
- بخشی از ۵۰ درصد بخشودگی موضوع ماده ۳۳ قانون برنامه و بودجه ناشی از فروش محصولات طرح های عمرانی به قیمتی کمتر از قیمت تمام شده .

و

پرداخت یارانه ها به شیوه فعلی چه اشکالات و معایبی دارد ؟

پرداخت یارانه به ویژه یارانه های قیمتی ، به معنای دخالت دولت در ساز و کار قیمت ها و انتخاب عدالت نسبی بیشتر برای مردم است ؛ اما در برخی موارد ، شیوه عمل نامناسب برای دستیابی به عدالت بیشتر ، ممکن است کارایی را به اندازه ای کاهش دهد که کم شدن کارایی در اقتصاد ، بی عدالتی بیشتری را به دنبال داشته باشد .

به چند نمونه از مواردی که پرداخت یارانه را توسط دولت ها برای برقراری عدالت ، باعث کم شدن یا از دست رفتن کارایی می شود توجه کنید :

- افزایش چشمگیر فاصله مابین قیمت های یارانه ای و قیمت های واقعی و در نتیجه فشار بیشتر بر منابع عمومی بودجه دولت برای تامین یارانه ها .
- رشد جمعیت و افزایش تقاضا برای خدمات عمومی و زیربنایی در کنار محدودیت منابع .
- هدفمند نبودن یارانه ها و برخورداری بیشتر گروه های پردرآمد از یارانه ها به ویژه یارانه برخی از حامل های انرژی (مانند بنزین ، گاز ، برق و ...) .
- برهم خوردن الگوی مصرف خانوارها و اثرات مضر زیست محیطی مصرف زیاد حامل های انرژی .
- ظهور فن آوری های هدر دهنده منابع کمیاب (انرژی ، آب و) و غیر رقابتی شدن محصولات تولیدی در بازارهای جهانی .
- گسترش نظام اداری و تشکیلات دولت و ورود دولت به فعالیت های تصدی گری .
- فراهم شدن زمینه فسادهای اقتصادی به ویژه قاچاق کالاهای یارانه ای .

برنامه هدفمند سازی یارانه ها، راه حل رفع اشکالات موجود

اشکالات و مواردی که به آنها اشاره شد، اصلاح نظام پرداخت یارانه را ناگزیر نموده؛ اما به دلیل گذشت زمان و گسترش ابعاد مسئله، چنین اصلاحی بسیار پیچیده و تصمیم گیری درباره آن برای دولتمردان بسیار مشکل شده بود.

راه حل موضوع، طراحی و اتخاذ مجموعه سیاست هایی بود که عدالت نسبی بیشتر، کاهش شدید کارایی و به دلیل آن، کاهش عدالت را در پی نداشته باشد. این مهم، پایه و اساس کار طراحان و پایه ریزان برنامه هدفمند سازی یارانه ها در جهت کاهش فقر قرار گرفت. به همین خاطر، کارشناسان اقتصادی دولت از مدت ها پیش، با صرف هزاران ساعت وقت، ارائه و بررسی طرح ها الگوهای علمی متعدد و نیز برگزاری جلسات مشترک با اساتید و صاحب نظران اقتصادی، لایحه ای را تقدیم نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی کردند که حاصل آن تنظیم و تصویب قانون هدفمند کردن یارانه ها بود.

قانون هدفمند سازی یارانه چه می گوید؟

این قانون که دارای شانزده ماده و شانزده تبصره است، پس از هفته ها بحث و بررسی در کمیسیون های مختلف و نشست های مشترک مجلس با دولت، در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ پانزدهم دی ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۸۸/۱۰/۲۳ به تأیید شورای نگهبان رسید.

* متن کامل قانون هدفمند کردن یارانه ها

ماده ۱- دولت مکلف است با رعایت این قانون قیمت حامل های انرژی را اصلاح کند:

الف- قیمت فروش داخلی بنزین، نفت گاز، نفت کوره، نفت سفید و گاز مایع و سایر مشتقات نفت، با لحاظ کیفیت حاملها و با احتساب

هزینه های مترتب (شامل حمل و نقل، توزیع، مالیات و عوارض قانونی) به تدریج تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران کمتر از نود درصد (۹۰٪) قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس نباشد.

تبصره- قیمت فروش نفت خام و میعانات گازی به پالایشگاه های داخلی نود و پنج درصد (۹۵٪) قیمت تحویل روی کشتی (فوب) خلیج فارس تعیین می شود و قیمت خرید فرآورده ها متناسب با قیمت مذکور تعیین می گردد.

ب- میانگین قیمت فروش داخلی گاز طبیعی به گونه ای تعیین می شود که به تدریج تا پایان برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، معادل حداقل هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) متوسط قیمت گاز طبیعی صادراتی پس از کسر هزینه های انتقال، مالیات و عوارض شود.

تبصره- جهت تشویق سرمایه گذاری، قیمت خوراک واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی برای مدت حداقل ده سال پس از تصویب این قانون، هر متر مکعب حداکثر شصت و پنج درصد (۶۵٪) قیمت سبب صادراتی در مبدأ خلیج فارس (بدون هزینه انتقال) تعیین می گردد.

ج- میانگین قیمت فروش داخلی برق به گونه ای تعیین می شود که به تدریج تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران معادل قیمت تمام شده آن باشد.

تبصره- قیمت تمام شده برق، مجموع هزینه های تبدیل انرژی، انتقال و توزیع و هزینه سوخت با بازده حداقل سی و هشت درصد (۳۸٪) نیروگاههای کشور و رعایت استاندارد ها محاسبه می شود و هر ساله حداقل یک درصد (۱٪) به بازده نیروگاههای کشور افزوده شود به طوری که تا پنج سال از زمان اجرای این قانون، به بازده چهل و پنج درصد (۴۵٪) برسد و همچنین تلفات شبکه های انتقال و توزیع تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به چهارده درصد (۱۴٪) کاهش یابد.

دولت مکلف است با تشکیل کارگروهی مرکب از کارشناسان دولتی و غیر دولتی نسبت به رتبه بندی تولیدکنندگان برق از نظر بازده و توزیع کنندگان آن از نظر میزان تلفات، اقدام نموده و سیاست های تشویقی و حمایتی مناسب را اتخاذ نماید .

تبصره ۱- درخصوص قیمت های برق و گاز طبیعی، دولت مجاز است با لحاظ مناطق جغرافیایی؛ نوع، میزان و زمان مصرف قیمت های ترجیحی را اعمال کند .

شرکت های آب، برق و گاز موظفند در مواردی که از یک انشعاب چندین خانواده یا مشترک بهره برداری می کنند، در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور باشد، تنها با اخذ هزینه کنتور و نصب آن نسبت به افزایش تعداد کنتورها اقدام نمایند و در صورتی که امکان اضافه کردن کنتور نباشد مشترکین را به تعداد بهره برداران افزایش دهند.

تبصره ۲- قیمت حامل های انرژی برای پس از سال پایه براساس قیمت ارز منظور شده در بودجه سالانه تعیین می گردد.

تبصره ۳- قیمت های سال پایه اجرای این قانون به گونه ای تعیین گردد که برای مدت یکسال حداقل مبلغ یکصد هزار میلیارد (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و حداکثر مبلغ دویست هزار میلیارد (۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال درآمد به دست آید.

ماده ۲- دولت مجاز است برای مدیریت آثار نوسان قیمت های حامل های انرژی بر اقتصاد ملی قیمت این حامل ها را در صورتی که تا بیست و پنج درصد (۲۵٪) قیمت تحویل در روی کشتی (فوب) خلیج فارس نوسان کند بدون تغییر قیمت برای مصرف کننده از طریق اخذ مابه التفاوت و یا پرداخت یارانه اقدام نماید و مبالغ مذکور را در حساب تنظیم بازار حامل های انرژی در بودجه سنواتی منظور کند.

در صورتی که نوسان قیمت ها بیش از بیست و پنج درصد (۲۵٪) شود، در قیمت تجدید نظر خواهد نمود.

ماده ۳- دولت مجاز است، با رعایت این قانون قیمت آب و کارمزد جمع آوری و دفع فاضلاب را تعیین کند.

الف- میانگین قیمت آب برای مصارف مختلف با توجه به کیفیت و نحوه استحصال آن در کشور به گونه ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران معادل قیمت تمام شده آن باشد.

تبصره ۱- دولت مکلف است قیمت تمام شده آب را با در نظر گرفتن هزینه های تأمین، انتقال و توزیع با رعایت بازده تعیین کند.

تبصره ۲- تعیین قیمت ترجیحی و پلکانی برای مصارف مختلف آب با لحاظ مناطق جغرافیایی، نوع و میزان مصرف مجاز خواهد بود.

ب- کارمزد خدمات جمع آوری و دفع فاضلاب براساس مجموع هزینه های نگهداری و بهره برداری شبکه پس از کسر ارزش ذاتی فاضلاب تحویلی و کمک های دولت در بودجه سنواتی (مربوط به سیاست های تشویقی) تعیین می گردد.

ماده ۴- دولت موظف است به تدریج تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، نسبت به هدفمند کردن یارانه گندم، برنج، روغن، شیر، شکر، خدمات پستی، خدمات هوایمایی و خدمات ریلی (مسافری) اقدام نماید.

تبصره- یارانه پرداختی به تولیدکنندگان بخش کشاورزی نباید در هر سال کمتر از سال قبل باشد.

ماده ۵- دولت موظف است یارانه آرد و نان را به میزانی که در لایحه بودجه سالیانه مشخص می شود با روش های مناسب در اختیار مصرف کنندگان متقاضی قرار دهد.

تبصره- سرانه یارانه نان روستاییان و شهرهای زیر بیست هزار نفر جمعیت و اقشار آسیب پذیر در سایر شهرها به تشخیص دولت حداقل پنجاه درصد (50%) بیشتر از متوسط یارانه سرانه خواهد بود.

ماده ۶- دولت موظف است سیاستهای تشویقی و حمایتی لازم را برای ایجاد و گسترش واحدهای تولید نان صنعتی و نیز کمک به جبران خسارت واحدهای تولید آرد و نان که در اجرای این قانون ادامه فعالیت آنها با مشکل مواجه می شود اتخاذ نماید.

آئین نامه اجرائی این ماده توسط وزارت بازرگانی و با همکاری دستگاههای ذیربط تهیه و حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۷- دولت مجاز است حداکثر تا پنجاه درصد (50%) خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را در قالب بندهای زیر هزینه نماید:

الف- یارانه در قالب پرداخت نقدی و غیر نقدی با لحاظ میزان درآمد خانوار نسبت به کلیه خانوارهای کشور به سرپرست خانوار پرداخت شود.

ب- اجرای نظام جامع تأمین اجتماعی برای جامعه هدف از قبیل:

۱- گسترش و تأمین بیمه های اجتماعی، خدمات درمانی، تأمین و ارتقاء سلامت جامعه و پوشش دارویی و درمانی بیماران خاص و صعب العلاج.

۲- کمک به تأمین هزینه مسکن، مقاوم سازی مسکن و اشتغال.

۳- توانمند سازی و اجرای برنامه های حمایت اجتماعی.

تبصره ۱- آئین نامه اجرائی این ماده شامل چگونگی شناسایی جامعه هدف، تشکیل و به هنگام سازی پایگاه های اطلاعاتی مورد نیاز، نحوه پرداخت به جامعه هدف و پرداخت های موضوع این ماده حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد وزرای امور اقتصادی و دارایی، رفاه و تأمین اجتماعی و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- دولت می تواند حساب هدفمندی سازی یارانه ها را به نام سرپرست خانواده های مشمول یا فرد واجد شرایط دیگری که توسط دولت تعیین می شود افتتاح نماید. اعمال مدیریت دولت در نحوه هزینه کرد وجوه موضوع این حساب از جمله زمان مجاز، نوع برداشت هزینه ها و برگشت وجوهی که به اشتباه واریز شده اند مجاز است.

ماده ۸- دولت مکلف است سی درصد (۳۰٪) خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را برای پرداخت کمک های بلاعوض یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجرای موارد زیر هزینه کند :

الف- بهینه سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه جویی و رعایت الگوی مصرف که توسط دستگاه اجرائی ذیربط معرفی می شود.

ب- اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره وری انرژی، آب و توسعه تولید برق از منابع تجدید پذیر.

ج- جبران بخشی از زیان شرکت های ارائه دهنده خدمات آب و فاضلاب، برق، گاز طبیعی و فرآورده های نفتی و شهرداری ها و دهیاری ها ناشی از اجرای این قانون.

د- گسترش و بهبود حمل و نقل عمومی در چهارچوب قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت و پرداخت حداکثر تا سقف اعتبارات ماده (۹) قانون مذکور.

ه- حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و صنعتی.

و- حمایت از تولید نان صنعتی.

ز- حمایت از توسعه صادرات غیر نفتی.

ح- توسعه خدمات الکترونیکی تعاملی با هدف حذف و یا کاهش رفت و آمدهای غیر ضرور.

تبصره- آئین نامه اجرائی این ماده شامل چگونگی حمایت از صنایع، کشاورزی و خدمات و نحوه پرداختهای موضوع این ماده حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد وزرای امور اقتصادی و دارایی، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی، بازرگانی، نفت، نیرو، کشور، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، اتاق تعاون و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۹- منابع موضوع مواد (۷) و (۸) این قانون اعم از کمک ها، تسهیلات و وجوه اداره شده از طریق بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و غیر دولتی در اختیار اشخاص مذکور قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۰- دریافت کمک ها و یارانه های موضوع مواد (۷) و (۸) این قانون منوط به ارائه اطلاعات صحیح می باشد. در صورت احراز عدم صحت اطلاعات ارائه شده، دولت مکلف است ضمن جلوگیری از ادامه پرداخت، درخصوص استرداد وجوه پرداختی اقدامات قانونی لازم را بعمل آورد.

اشخاص در صورتی که خود را برای دریافت یارانه ها و کمک های موضوع مواد (۷) و (۸) این قانون محقق بدانند می توانند اعتراض خود را به کمیسیونی که در آئین نامه اجرائی این ماده پیش بینی می شود ارائه نمایند.

آئین نامه اجرائی این ماده حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون توسط وزارت دادگستری، امور اقتصادی و دارایی، رفاه و تأمین اجتماعی و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۱۱- دولت مجاز است تا بیست درصد (۲۰٪) خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را به منظور جبران آثار آن بر اعتبارات هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای هزینه کند.

ماده ۱۲- دولت مکلف است تمام منابع حاصل از اجرای این قانون را به حساب خاصی به نام هدفمندسازی یارانه ها نزد خزانه داری کل واریز کند. صد درصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی در قالب قوانین بودجه سنواتی برای موارد پیش بینی شده در مواد (۷)، (۸) و (۱۱) این قانون اختصاص خواهد یافت.

تبصره ۱- دولت مکلف است اعتبارات منابع و مصارف موضوع مواد مذکور را در چهاررديف مستقل در لایحه بودجه سنواتی درج کند.

تبصره ۲- کمک های نقدی و غیر نقدی ناشی از اجرای این قانون به اشخاص حقیقی و حقوقی از پرداخت مالیات بر درآمد موضوع قانون مالیات های مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۶۶ و اصلاحیه های بعدی آن معاف است. کمک های مزبور به اشخاص مذکور بابت جبران تمام یا قسمتی از قیمت کالا یا خدمات عرضه شده توسط آنها مشمول حکم این تبصره نخواهد بود.

تبصره ۳- دولت مکلف است گزارش تفصیلی این ماده را هر شش ماه به دیوان محاسبات کشور و به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ماده ۱۳- تنخواه مورد نیاز اجرای این قانون در تنخواه بودجه سنواتی منظور و از محل منابع حاصل از اجرای این قانون در طول سال مستهلک می شود.

ماده ۱۴- جا به جایی اعتبارات موضوع این قانون در مواد (۷)، (۸) و (۱۱) حداکثر ده واحد درصد در بودجه سنواتی مجاز است، به طوری که کل وجوه حاصل در موارد پیش بینی شده در این قانون مصرف شود.

ماده ۱۵- به دولت اجازه داده می شود ظرف مدت یک ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون، سازمانی با ماهیت شرکت دولتی به نام سازمان هدفمند سازی یارانه ها با استفاده از منابع (امکانات، نیروی انسانی و اعتبارات) موجود، جهت اجرای این قانون با لحاظ قانون برنامه ایجاد کرده یا با اصلاح ساختار و ادغام شرکتهای موجود تأسیس نماید.

دولت مجاز است وجوه حاصل از اجرای این قانون را که به خزانه واریز می شود، عیناً پس از وصول و کسر سهم دولت موضوع ماده (۱۱) به طور مستمر برداشت و به عنوان کمک صرفاً جهت اجرای اهداف و تکالیف مقرر در مواد (۷) و (۸) این قانون در اختیار سازمان قرار دهد تا برابر آن هزینه کند.

سازمان به صورت متمرکز اداره می شود و صرفاً مجاز به داشتن واحدهای ستادی، برنامه ریزی و نظارت در مرکز می باشد.

وزرای رفاه و تأمین اجتماعی، امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی و راه و ترابری، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، نفت، نیرو و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور عضو مجمع عمومی سازمان می باشند. اساسنامه شرکت شامل ارکان، وظایف و اختیارات، توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

وجوه و اعتبارات موضوع این قانون از جمله مواد (۱۲) و (۱۵) مانند سایر شرکتهای دولتی در بودجه کل کشور منعکس می شود و به جز اختیارات و مجوزهای موضوع این قانون از جمله مواد (۲) و (۱۴) تغییر در سقف اعتبارات شرکت در طول سال با پیشنهاد دولت و تصویب مجلس مجاز می باشد.

وجوه مانده سازمان از هر سال در سال بعد قابل مصرف است و سازمان در هر سال می تواند برای سنوات بعد در چهارچوب این قانون تعهد ایجاد نماید.

اعتبارات موضوع این قانون مشمول قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند - مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶ - می باشد.

سازمان مکلف است گزارش عملکرد، دریافت و پرداخت منابع حاصل از هدفمند سازی یارانه ها را به تفکیک مواد (۷) و (۸) در پایان هر شش ماه در اختیار کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات و سایر کمیسیون های ذیربط مجلس شورای اسلامی قرار دهد. دیوان محاسبات کشور مکلف است در مقاطع شش ماهه گزارش عملیات انجام شده توسط سازمان را براساس اهداف پیش بینی شده در این قانون به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ماده ۱۶ - دولت مجاز است از ابتدای سال ۱۳۸۹ معافیت مالیاتی موضوع ماده (۸۴) قانون مالیاتهای مستقیم را علاوه بر افزایش سالانه آن، متناسب با تغییر و اصلاح قیمتهای موضوع این قانون، با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی طی پنج سال حداکثر تا دوبرابر افزایش دهد.

دولت چگونه یارانه ها را هدفمند می کند؟

دولت برای اینکه بتواند توزیع یارانه هارا در بین مردم هدفمند کند، نیازمند مقدماتی است که برخی از این مقدمات مانند: مطالعات اولیه،

جمع آوری و پردازش اطلاعات ضروری از قبیل تعداد و وضعیت خانوارهای کشور، برآورد میزان برخورداری خانوارهای مختلف شهری و روستایی از یارانه های پرداختی دولت، شناسایی و دسته بندی خانوارها براساس میزان نیاز و محق بودن آنها به برخورداری از یارانه هایی که پرداخت می شود، تدوین قانون و دستور کار لازم برای اجرای طرح و ... با همکاری و همراهی خوب مردم انجام شده و در حال حاضر دست اندرکاران به دنبال برنامه ریزی برای مراحل اصلی و اجرایی طرح هستند.

در ادامه راه، دولت براساس قانونی که به تصویب رسیده، گام به گام وارد مرحله اجرای طرح می شود؛ به گونه ای که

۱- ابتدا سازمان هدفمند سازی یارانه ها تشکیل می شود.

۲- بخشی از بودجه ای که تاکنون به عنوان یارانه با دقت پائینی بین همه مردم اعم از ثروتمند، با درآمد متوسط یا فقی به صورت غیرنقدی توزیع می شد در اختیار این سازمان قرار می گیرد تا مطابق آنچه در قانون آمده، نسبت به پرداخت هدفمند یارانه ها به صورت نقدی به مردم اقدام کند.

۳- این کار نه به یکباره، بلکه همان گونه که قانون تعیین کرده در طول ۵ سال و به تدریج انجام خواهد شد.

- ۴- در ابتدای طرح ، همه مردم چه ثروتمندان و چه کسانی که از درآمد کمتری برخوردار هستند یارانه را به نسبتی که تعیین و توسط دولت اعلام خواهد شد به صورت نقدی دریافت خواهند کرد.
- ۵- به همین منظور ، دولت به نام تمامی سرپرستان خانوارها در کشور حساب بانکی مشخصی افتتاح و کارت بانکی تحت عنوان " کارت عدالت " صادر و در اختیار آنان قرار خواهد داد(در حال حاضر بخش عمده ای از این کارتها با همکاری نظام بانکی تهیه شده و به محض اعلام اسامی ، به نام افراد صادر خواهد شد).
- ۶- در کنار پرداخت نقدی یارانه به مصرف کنندگان ، دولت به منظور جبران صدمات و زیانهای احتمالی که بخش های مختلف صنعت کشور در نتیجه اجرای طرح هدفمند سازی یارانه ها دچار آن می شود(به عنوان مثال: افزایش هزینه ها و قیمت محصولات بخاطر افزایش قیمت سوخت و انرژی مصرفی در تولید کالا یا خدمات) بخشی از پول در اختیار سازمان هدفمند سازی یارانه ها را با نظارت مجلس و سایر دستگاههای نظارتی به صورت نقدی به تولیدکنندگان پرداخت خواهد کرد تا از افزایش قیمت کالا و خدمات و کاهش فروش آنها تا اندازه ای جلوگیری کند.
- ۷- به صورت همزمان با آغاز پرداخت نقدی یارانه ها دولت به تدریج شروع به واقعی کردن قیمت برخی اقلام مصرفی که در حال حاضر به دلیل تعلق گرفتن یارانه به آنها با قیمت پائین تری در بازار عرضه می شوند خواهد نمود که طبق قانون این اقلام عبارتند از:

الف) حاملهای انرژی (بنزین، گازوئیل، نفت سفید، نفت کوره ، گاز مایع ، گاز طبیعی و برق)؛

ب) آب و فاضلاب؛

ج) حمل و نقل عمومی (خدمات هوایی و ریلی)؛

د) خدمات پستی

ه) کالاهای اساسی (گندم ، برنج ، روغن ، شیر و شکر)

از این میان واقعی سازی قیمت حاملهای انرژی به استثنای برق و هزینه های حمل و نقل عمومی شامل خدمات هوایی و ریلی در اولویت اول و سایر اقلام به ویژه کالاهای اساسی (گندم، برنج ، روغن ، شیر و شکر) در اولویت آخر قرار دارند؛ به نحوی که حذف یارانه غیر نقدی پرداختی بابت کالاهای اساسی در سال ۸۹ مد نظر نیست و از سال های بعدی کاهش تدریجی آن در دستور کار قرار خواهد گرفت. علاوه بر این ، یارانه پرداختی به دارو نیز بدون تغییر نسبت به گذشته ادامه خواهد یافت.

سخن پایانی

دولت خدمتگذار دهم ، مصمم است به حول و قوه الهی و با همراهی و همدلی ملت بزرگ و سرافراز ایران و هماهنگی سایر اقوام ، با تداوم راهی که به منظور ایجاد تحول و درمان اقتصاد بیمار کشور در آن گام نهاده ، طی مدت زمان قانونی و به تدریج نسبت به اصلاح نظام پرداخت یارانه ها مبادرت نماید تا زمینه رشد و توسعه پایدار و همه جانبه میهن اسلامی مان بیش از پیش فراهم گردد.

خدمت گذاران شما در دولت ، چشم امید به یاری و نیاز به همراهی و بردباری ما دارند تا با عبور از این فراز دشوار تاریخی، نوید بخش آینده ای روشن برای فرزندان و نسلهای بعدی این مرز و بوم باشند.

روابط عمومی

وزارت امور اقتصادی و دارائی